

Iki-ihanat ikkunat – talon silmät

Ikkunan ystävän musta murhe

Rakennusperinteen Ystävä törmää jatkuvasti ikkunoihin. Vaikka tuloksena ei olekaan lasisirpaleita eikä näkyviä haavoja, jotain kuitenkin valitettavan usein särkyä: sydän.

Vanha ikkuna on – jostain kumman syystä – tunteita herättävä ilmiö. Tai eihän se sentään ole kumma, sillä ikkunoiden rytmitys, koko ja muoto luovat koko rakennuksen ilmeen. Vuorilautojen suhteet, karmiratkaistu ja puutejako näkyvät jo kauas, ja lähelle tultaessa ikkuna tarjoaa aina vain lisää katsottavaa: puitteen profiilin, vuorilistojen yksityiskohdat ja itse ikkunalasin. Mutta kaikki eivät suinkaan koe ihastuksen vaan puistatuksen tunteita vanhan talon ja sen vanhojen rakennusosien äärellä. Moni haluaisi viedä vanhuksen plastiikkakirurgille, joka tekisi siitä nykyaikaan kelpaavan, nuorekkaan ja standardit täyttävän yksilön.

Miten ikkunan ystävän sydänmurheet syntyvät? Perustilanteita on kolme: 1) hän kuulee tuttavien tulevasta korjaushankkeesta, 2) hän lukee lehtijuttuja korjatuista taloista, 3) hän silmäilee tuntemastaan talosta tehtyä 'asiantuntijan' kuntoarviota.

Mikä näissä tilanteissa sitten raastaa sydänhermoja? Tuttavamme **Kari** ja **Sari** kertovat meille iltateen ääressä: ”No ei me niin paljon aiota tehdä, mutta ikkunat on kuitenkin pakko uusia.” Aikakauslehden jutussa on kauniit kuvat ja syvällistä analyysiä: ”Talon ikkunat vaihdettiin, sillä talvipuhurit viuhuivat vanhojen ikkunoiden raoista. Emme halunneet perheen sairastuvan, summaa **Markku**. Ja nyt ikkunanpesukin maittaa, lisää **Mirkku**.” Kolmannessa tapauksessa, sukulaispojan teettämässä virallisenoloisessa kuntoraportissa, lukee kylmänrauhallisesti: ”Rakennuksen ikkunat ovat tulleet elinkaarensa päähän.”

Perusteluja vanhan ikkunan kauheudesta riittää rapistuneista kittauksista ja kauhtuneesta maalipinnasta ruostuneisiin kulmarautoihin ja saranoihin, puhdistamisen vaikeudesta talvitiivistyksen hankaluuksiin. Rakennusperinteen ystävä kärsii ja laatii omassa mielessään vastineita. Hänhän tietää, miten mainioita juuri vanhat ikkunat ovat, puutavarasta lähtien. (Ja koska Tuumaan täytyy mahtua muitakin juttuja, tässä ei kannata edes ruveta avaamaan sanaista arkkua aiheesta 'alkuperäisyys ja tyyli'.)

Ilosanomien levittäminen

Sanallisen puolustelun tilalle esitän kouriintuntuva vastaiskua. Jokaisella todellisella rakennusperinteen ystävällä pitäisi olla aina mukana, vaikka auton ”takalaarissa”, pieni Valistajan ikkunakalupakki. Tähän ylläpitoa ja hoitoa esittelevään kokoelmaan kuuluu mm. pala hiekkapaperia, tuppoo teräsvillaa tai ns. karhunkieli, uusi kulmarauta, kittiä pikkupurkissa ja kittiveitsi, tilkka maalia ja hyvä pensseli, mikrokuituliina, arkki sanomalehteä sekä liimapaperirulla.

Oppitunnin voisi pitää milloin tahansa ja minkä tahansa vanhan ikkunan äärellä. Hiekkapaperin avulla näytetään Karille ja Markulle, miten harmaan pintanukan eli ”vaarallisen lahon” alla on terve ja aromaattisesti tuoksuva puu. Teräsvillan avulla taitetaan ruostunut kulmarauta kirikkaaksi. Kittausesitys osoittaa, että kittauksen paikkaaminen on normaalia ylläpitoa. Puitteen maalittomaksi kauhtunut alaosa hiotaan ja maalataan hyväksi esimerkiksi. Sari ja Mirkkukin otetaan katsojiksi, sillä hehän tuon työn kuitenkin jatkossa tekevät...

”Eikä tässä vielä kaikki.” Pesunäytöksen tarkoituksena on todistaa Sarille ja Mirkulle, perheen vallankäyttäjille ja mielipiteenmuodostajille, että pieniruutuisen ikkunan pesu on paljon helpompaa ja kiitollisempaa kuin suuren yhtenäisen ruudun. Kosteaa mikrokuituliinaa pyyhkimiseen ja sanomalehden sivu loppukiillotukseen – miksi ikkunanpesusta tehdään naisten- ja kodinhoitolehdissä niin juhlallinen ja tavattoman vaativa toimi?

Kunnon ikkunakonsultti näyttää lopuksi, miten liimapaperi kiinnittyy talvea torjumaan. Laakea vesikulho ei sentään mahdu pakkiin, vaan se lainataan iskukohteesta. Jos tämä olisi ikkunan ystävän nettisivusto, tässä kohtaa voisi varmaan klikata otsikon LIIMAPAPERIN KIINNITYS. Klikkaus veisi sivulle, jossa olisi tällainen teksti:

Ikkunan ystävän syysaskareet sujuvat seuraavasti. Laakeaan kulhoon lorautetaan haaleaa vettä. Liimapaperirullasta – niitä muuten on erilaatuisia, mutta RPY:llä on myynnissä liimapaperien aatelia – leikataan tarvittavan mittainen pala (mittaus käy suoraan rullan avulla: kynnellä vetäistään merkki saksimista varten!). Sitten pätkä liu’utetaan rauhallisesti mutta päättäväisesti veden kautta ja roikotetaan hetken verran kulhon päällä, että ylimääräiset vesipisararat noruvat alas. Lopuksi se painellaan esimerkiksi sienellä raon päälle – viimeiset ylimääräiset vedet imeytyvät sieneen. Ja minkä rakojen päällä tässä nyt toimitaan? Vastaus: puitteen ja karmin väliin jäävien puhuripaikkojen. Raot on tukittu ennen paperointia tilkkeellä eli matonkuteella, sukkahousunriekaleilla, pumpulilla, villalla tai erityisellä eristysnauhalla. Patteria ei kannattaa tohottaa nyt täysillä, sillä muuten paperi kuivuu liian nopeasti ja saattaa irtoilla. Keväällä tai joskus kun ikkuna halutaan taas aukaista, paperin annetaan hetken vettyä; silloin se irtoaa kauniisti, maalia raastamatta. Vihje: saranoiden ja hankalien paikkojen yli voi liimata pieniä erillislipareita ja jopa muotolaskoksilla varustettuja paloja. Ideana on siis estää ilmavirtaukset ulkoa. ---Nyt voit sulkea tämän todella virtuaalisen virtuaalisivun!

Talonpoikaisjärkeä saa käyttää

Vanhaa ikkunaa (tässä tarkoitetaan karmien ja puitteiden muodostamaa kokonaisuutta) pitäisi tuijottaa ja analysoida aina, kun sellainen osuu näköpiiriin. Silloin vanhaa ikkunaa inhoavakin vähitellen käsittäisi, miten monimutkainen ja hieno, huonekaluun verrattava puusepäntuote vanha ikkuna onkaan. Ja toisaalta – silloin vanhaa ikkunaa väheksyvän vähitellen käsittäisi, miten järkevä, rakenteellisesti ymmärrettävä ja yksinkertainen vanha ikkuna onkaan. Esimerkiksi puitteen voi purkaa osiin ja uusia huonon kohdan.

Mallin mukaan, liitokset kopioiden, kokonaisen puitteenkin teosta selviää, jos on ollut tarkkana koulun puutyötunneilla. Puuttuvan puitteen tekijää ei todellakaan tarvitse etsiä 500 kilometrin päästä, kuten kuulin tapahtuneen. Ei tarvitse myöskään tarttua ikkunoiden tehomyyjän tarjoukseen. Tekijä löytyy yleensä 5 kilometrin, korkeintaan 50 kilometrin päästä, jollei se löydy suorastaan omasta pihapiiristä...

Kuplia ja poutapilviä

Onpa hauskaa astella kohti kesää. Tulee taas se aika vuodesta, jolloin kesäajeluilla voi katsella Suomea ja Suomen rakennuskulttuuria. Vielä näkyy ikkunoita, jotka peilaavat poutapilviä! Mitä siitä, vaikka et itse omistaisikaan näitä aarteita. Kesäreissuilla, vaikkapa sukulaistalossa, voit nähdä vanhaa ohutta lasia kuplineen ja vääristymineen; kun katsot talon kamarista maisemaa, se elää sen mukaan, missä seisot. Ikkunalasi, tuo entisaikojen kallisarvoinen materiaali, on kulkenut pitkän ja vaivalloisen matkan lasimestarin pakeilta, ennen kuin se on päätynyt näkymäsi tarjoajaksi.

Ikkunanpuitteen hienot profiilit on taas tehty lähikylässä vaatimattomilla työkaluilla, mutta suurella taidolla. Monet vaiheet on puitteen tiukkasyinen puukappalekin on kokenut siitä lähtien, kun sen emopuu valittiin kallion kupeelta varta vasten tähän vaativaan tehtävään. Nauti taitokeskittymästä, vanhan talon vanhasta ikkunasta.

Kun retkellä, kesäpaikassasi tai kotipihallasi saat seurustella vanhan talon kanssa, katso häntä rohkeasti silmiin ja ihaile niissä näkyvää elämänkokemusta, ilonvälkettä ja naurunryppyjä. Olet varmaan kanssani samaa mieltä: kirurgi pysyköön näistä silmistä loitolla!

Viri Teppo-Pärnä